

PRVNÍ POMOC PŘI ZASAŽENÍ KNIH A PAPIROVÝCH DOKUMENTŮ POVODNĚMI

Základní postupy pro papírové dokumenty a knihy:

- Omytí hrubých usazenin (bláta a dalších nečistot) z povrchu zavřených knih čistou vodou.
- Všechny mokré papírové dokumenty jsou extrémně křehké a musí se s nimi zacházet opatrně.
- Z postižené oblasti je třeba odstěhovat nejdříve nejmokřejší dokumenty, potom méně mokré a nakonec vlhké.
- Vlhké a méně mokré dokumenty je možné vysoušet v domácím prostředí. Rozložené a otevřené knihy a dokumenty vyskládat na volný, dobře větraný prostor, případně je nejdříve proložit filtračními nebo novinovými papíry, zatěžkat a tím vysušit nejvíce vlhkosti a později dosušit volně otevřené na vzduchu. Pozor u novinových papírů může dojít k obtištění textu nebo fotografie z novin na stránky knihy nebo dokumentu. Tedy je vhodné proložit je například ubrouskem.
- Silně promáčené knihy je vhodné postupně vysoušet proklady z novinového papíru a pak postupovat dle prvního případu. Případně zamrazit a předat odborníkům k sušení. Na kvalitě zabalení před zmrazením pak závisí stav knihy po usušení, např. zavřené knihy se balí hřbetem dolů nebo v horizontální poloze, zkroucení svazků se může omezit jejich těsným obalením (např. pásy textilu), a dále zabalením do polyetylenových (igelitových) pytlů.

Důležitá upozornění:

- Nikdy nevkládejte mezi listy knihy příliš mnoho materiálu navíc. Došlo by k poškození vazby! Nejvíce desetinu síly knihy.
- Mikroorganismy rostou extrémně rychle - do 72 hodin po namočení, v závislosti na teplotě okolního vzduchu. Vlhké knihy nikdy nenechávejte zavřené a zatěžkané několik dní. Maximálně 8 hodin a pak znovu prolistovat a vyměnit savé papíry za suché.
- Pokud již došlo k nárůstu plísně na knize, nepoužívejte na otření postižených míst Savo, ani octovou vodu, ale líh (etanol). Můžete ho ředit vodou, ale je možné použít i čistý. Pozor, líh může rozpouštět propisku a některá razítka a další barevné součásti – je třeba vyzkoušet!
- Natíraný (např. křídový) papír se rychle slepuje a při sušení se takový dokument může znehodnotit. Je nezbytné listy v průběhu procesu sušení rozlistovávat a kontrolovat.
- Přednostně se stabilizují dokumenty obsahující vodou rozpustné barvy, tak se předejde jejich dalšímu znehodnocování. To se týká hlavně smluv s razítky a podpisy.
- Pokud jsou poškozeny doklady a listy obsahující fotografie, tak je možno je opláchnout vodou, ale rozhodně se jich nedotýkat v ploše a nechat je volně vyschnout rozložené na jednotlivé kusy vedle sebe. Nikdy nesusit v hromádkách, fotografie se mohou slepit.
- **Pokud je to možné, pracujte v pryžových rukavicích a roušce, chraňte především své zdraví.**

Detailnější informace viz:

- Národní knihovna ČR: <http://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/sprava-a-ochrana-fondu/havarie-a-zivelni-pohromy/havarie-reakce>
- Národní archiv: <http://www.nacr.cz/sua/vystavy/akce02/voda/povoden.htm>

Nabídka pomoci při řešení, co s knihami a papírovými dokumenty zatopenými povodňovou vodou:

- Národní knihovna ČR – kontrolované sušení ve víceúčelové vakuové komoře dle druhu sušeného materiálu vysušeny různými typy sušení (sušení v řízené atmosféře, sušení ve vakuu, sušení vakuovým vymrazováním - lyofilizací). Dále pak jednotlivé vzácnější knihy a dokumenty - sušení pomocí vakuových baliček – kontakt: Petra.Vavrova@nkp.cz, tel.: 736 786 987 nebo Jiri.Neuvirt@nkp.cz.
- Národní technické muzeum - možnost zamražení knih v Čelákovících, odtud lze pak průběžně vozit zmražené knihy do Národní knihovny ČR. Kontakt: Ing. Šupová, tel.: 777 710 801

Je třeba popsat stav a množství knih a dokumentů a pak kontaktovat instituce a dohodnout další postup!